

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 30. VIII. 1950

ŠTEV. 64 (336)

PRISPEVAJTE ZA
PARTIZANSKI SPOMENIK
V ŽELEZNI KAPLI

Znano, vedno pereče poglavje

Vilajet je imenoval slovenski državni poslanec, France Grafenauer, 19. marca 1907 koroško ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci. Vilajet so se imenovala turška upravna okrožja, kjer je turška oblast brezobzirno teptala najosnovnejše naravne človečanske pravice svojih podanikov, posebno slovanskih narodov na jugu. V podobnem položaju so živeli Slovenci na Koroškem in slovensko ljudstvo se je že davno in takrat v dobi Grafenauerja borilo, kakor se tudi danes bori, za svoje naravne pravice, za svojo nacionalno eksistenco.

To borbo slovensko ljudstvo ni vodilo zaradi mirne asimilacije slabjšega z močnejšim narodom niti zaradi vsrkavanja posameznih, raztresenih nedomačih narodnih drobcev, temveč proti načrtnemu, čim hitrejšemu, nasilnemu in ne-prostovoljnemu raznarodovanju na strnjenem ozemlju, s svojimi značilnimi narodnimi potezami živečega avtohtonega naroda. Kaj je vodilo in kaj vodi kroge vladajočega večinskega naroda, da skuša tesno ob državni meji slovenskemu ljudstvu oropati njegovo narodnost in kakim interesom naj bi to služilo? Ali naj je to sredstvo za dvig patriotizma slovenskega naroda na državni meji, v neposredni bližini bratov, ki živijo svoje lastno življenje? Ali se tako gradi most sporazuma med dvema narodoma, ali naj je to doprinos k poglobitvi dobrih odnosov med dvema sosednjima državama? Ali ne povzročajo s takšno metodo nepoboljšljivi in nepoučljivi krogi, ki zlonamerno nimajo in nočejo imeti razumevanja za težnje in potrebe drugega naroda ter ga tirajo v narodno smrt, ravno nasprotje od tega, nemir in sovraštvo.

Zaradi tega slovensko ljudstvo na Koroškem nima samo pravice, temveč dolžnost, da se nasilnemu raznarodovanju odločno zoperstavlja. Zato je zgodovina koroških Slovencev neprestana borba za svoje življenjske pravice in posebno od leta 1848 so poklicani voditelji naroda nenehoma klicali, opominjali in opozarjali na krivice ter postavljali jasne, pametne in naravne zahteve predvsem v zadevah šolskega pouka. Jamstvo narodove bodočnosti je mladina, a slovensko mladino odtegujejo lastnemu narodu predvsem v nenarodni in protinarodni šoli ter jo trgajo iz slovenskega narodnega občestva.

Boj za pošteno, pametno ljudsko šolo na Koroškem traja več kot sto let, vse od Einspielerjevih časov do danes. V revolucionarnem letu 1848 je dunajski ministrski svet odločil, da mora biti pouk v ljudskih šolah v materinščini. Toda že leta 1851 je izšel odlok, ki določa od drugega šolskega leta nemščino kot učni predmet. Iz tega šolstva se je polagoma izcimila tako imenovana utrakvistična šola, ki bi morala biti nekako dvojezična.

Toda kakšne so bile v resnici te dvojezične šole? Slovenske otroke so kvečjemu prve mesece učili slovenski, toda ne pismene slovenšči-

ne, temveč dialekt, to se pravi, če so imeli srečo da je znal učitelj vsaj narečje. Na utrakvističnih šolah ni bilo niti ene učne knjige, recimo slovenskega berila za celoten pouk, razun 46 strani obsegajočega primitevnega Abecednika, ki je vseboval slovar: miza-Tisch, riba-Fisch in ni presegal niti najprimitivnejših stavkov. Šolski uspehi so bili takšni, kakoršne si je vladajoča gospoda želela. Slovenska mladina je po tej metodi ostala duševno nerazvita, poneumnjena, ki ni znala niti enega niti drugega jezika in ker ji je bila onemogočena izobrazba v materinskem jeziku je rastle v topo ljudstvo, s katerim je močnejši gospodar delal, kar je hotel in ga izrabljal v svoje namene. Upor in borba slovenskega ljudstva proti takemu šolstvu je bila trdo-

vratna in vztrajna od Einspielerja, preko velikih ljudskih taborov, celotnega tiska, poslancev, izvoljenih zastopnikov občin in šolskih svetov vseh narodnih organizacij in vsega poštenega in zdravega slovenskega ljudstva do današnjih dni in preobširno bi bilo opisovati to zgodovino. Enako trdovratno pa je branila ta šolski sistem celovška vlada vseh barv, ker je bila utrakvistična šola najbolj poglavito ponemčevalno sredstvo, poleg socialnega in gospodarskega pritiska seveda, kar je že nešteto krat ponovljena slovenska trditev. Tega se zavedajo avstrijski Nemci tudi sami in že leta 1900 je celovški okrajni glavar izjavil, ko je pri ljudskem štetju padlo število Slovencev: „Ne smemo pozabiti vpliva utrakvističnih šol.“ (Nadaljevanje na 2. strani)

Razvoj odnosov med dvema najmočnejšima silama na svetu

Ko danes ocenjujemo mednarodni položaj, je prav, da se ozremo malo nazaj. Spomnimo se na leto 1946, ko je revolucionarni val delavstva v Franciji in Italiji močno majal obzidja reakcionarne trdnjave. Francoska KP je dobila na volitvah največ glasov. Thorez je bil kandidat za predsednika francoske vlade. Francoska buržoazija je bila v stiski. Blum je potoval v London in Washington, Churchill pa se je izkrcal v Dúnúeryueu. V Parizu so ga sprejeli kot osvoboditelja Francije. Stvar delavskega razreda Francije in Italije pa še vedno ni bila izgubljena, Sovjetska diplomacija je imela vse pogoje za najrazličnejše iniciative. Toda sovjetsko vodstvo se je raje usmerilo v „politiko utrjevanja mednarodnega položaja prve dežele socializma“, v mednarodno politiko, zgrajeno na napačnem računu o neizbežni krizi na Zahodu in na angloameriških nasprotjih ter na razvijanje teorije o možnosti zmage socializma v zahodnih deželah le s pomočjo armade Sovjetske zveze.

Medtem ko so se vrstila potovanja državnikov Vzhodne Evrope v Moskvo, ko je bil ustanovljen Informburo in so padali sovjetski protesti proti nameravanim pogajanjem za separatno sklenitev mirovne pogodbe z Japonsko, proti ureditvi v Porurju, ko so pričeli groziti, da vržejo zapadne zaveznike iz Berlina, so na drugi strani bile sklenjene prve pogodbe o medsebojni pomoči. Objavljena je bila vojaška zveza med ZDA in Filipini, razglašena zloglasna Trumanova doktrina in julija meseca Marshallov plan, na katerem se je nekdanje vojno zavezništvo Vzhoda in Zahoda dokončno razbilo.

Odslej gresta Vzhod in Zahod vsak po svoji poti. ZDA z mrzlično naglico grabijo majhne in velike dežele. Sovjetska zveza pa se vedno bolj izolira od sveta izven svojih meja, v državah ljudske demokracije pa uvaja režim nezaupanja.

Vedno bolj sta pričeli v svetu

nastopati dve konkurenčni sili — ameriška in sovjetska — ki bijeta boj za interesne sfere.

V novem letu 1948 je „Novoje vrenja“ zapisala: „Preteklo leto je bilo leto nadaljnje popularizacije političnih sil, ki delujejo v svetovni areni. Aktivizira se imperialistični in antidemokratski tabor z ZDA na čelu, ki zbirajo pod svoj ščit reakcionarne sile vseh držav, vključujoč tudi nedavne vojne nasprotnike. Na drugi strani pa je nastal demokratični in antiimperialistični tabor s Sovjetsko zvezo na čelu.“

Vsebinske take ocene mednarodnega položaja je, da Sovjetska zveza ni računala in ne računa niti z milijonskimi množicami proletarcev v kapitalističnih državah in s kolonialnimi ljudstvi, ki se bore za enakopravnost, svobodo in proti izkoriščanju, niti z onimi elementi v srednjih slojih in v vrstah kapitalističnega sveta, ki so proti vojni. Ta ocena sloni na politiki hegemonije ZSSR nad ostalimi socialističnimi državami, na ideji razdelitve sveta na kapitalistično in „socialistično“ interesno sfero.

V pričetku leta 1948 so začele nenadoma prodirati revolucionarne Maoetungove armade. Iste dni je ZSSR podaljšala sporazum s Čangkajškom. ZDA izzivajo z objavo tajnih dokumentov o nacistično-sovjetskih odnosih. Sovjetska propaganda je nekaj časa odgovarjala, potem pa je kmalu prenehala. To so bile menda zadnje besede sovjetskih zgodovinarjev in filozofov o „stalinski politiki“ sporazumevanje s Hitlerjem.

Potem je šlo za ČSR in Finsko, kamor so „izvažali“ socializem. Ameriški dolar ni izgubil glave. Temeljito je „zdravil“. Podpisan je bil ameriško-francoski sporazum o začasnih pomoči, Mac Neil je z ameriškim dovoljenjem v Bruxellesu vodil pogajanja za organizacijo zapadnega vojaškega bloka. Ameriški senat je odobril 4 milijarde „pomoči“ po Marshallovem planu.

V Nemčiji se je položaj vedno

bolj ostril. Tekmeča sta samo čakala, kdo bo preje odnehal. Hegemonistična politika ZDA ni nikogar presenetila, ker drugačne politike od vodilne imperialistične države ni mogoče pričakovati. Toda sovjetska praksa je bila vedno bolj vznemirjujoča. Čim bolj nedemokratična je bila njena mednarodna politika, tem bolj glasna je bila njena kampanja za mir, tem bolj odkriti so bili pozivi Moskve Washingtonu, da je najholje, če se „dve najmočnejši sili na svetu“ nekako sporazumeta.

V enem letu so stvari že toliko dozorele, da je 14. 1. 1949 State Departement že lahko dal izjavo, „da severno atlantski narodi grade mir, ko organizirajo kolektivno varnost na področju Severnega Atlantika.“ To se pravi: obrambni zvezi petih zahodnoevropskih držav iz prejšnjega leta pod neposrednim vodstvom Anglije, se je pridružila še Kanada, na čelo vseh pa so postavile ZDA.

Dogodki so drug drugega skoraj prehiteli. Nosilci kapitalistične ekspanzije se začenjajo še bolj vmešavati v notranje zadeve drugih narodov, razpihujejo državljanske vojne, odkrito pomagajo najbolj reakcionarnim silam in otežujejo izgrajevanje ljudskih demokracij, teptajo pravico osvobojenih narodov, da „Si sami urejajo svojo hišo — da ustvarijo red, kakršnega si oni žele in kakršen jim najbolj ustreza“ (Kardelj).

Sovjetska propaganda in sovjetski državniki upravičeno napadajo tako prakso kapitalističnega ekspanzionizma, pa četudi se ta skriva pod „nedolžnim“ geslom „obramba ameriške neodvisnosti.“

Toda zmerjanje drugega s tolovajem samo zato, ker je večji in spretnější tolovaj kakor ti, ne bi nikoli iztrebilo tolovajstva. Te nesreče lahko reši človeštvo samo borba proti tolovajstvu.

Zmagovita pot narodnoosvobodilnega gibanja kolonialnih in polkolonialnih narodov po drugi svetovni vojni, predvsem pa zmaga kitajskega ljudstva, proti kateri si imperialisti niso upali nastopiti z organizirano oboroženo intervencijo, govori, da so vojni hujskači vedeli, da ne bi pred svojimi ljudstvi mogli opravičiti tega posega v notranje stvari narodov, ki rušijo svoje gnile in reakcionarne režime. Stvar s Korejo je drugačna. Meja na Koreji je bila potrjena v OZN. Zato je Varnostni svet OZN lahko takoj zahteval (25. julija): prenehanje sovražnosti in pozval oblasti Severne Koreje, da umaknejo čete na 38. vzporednik. In so si lahko sledili dogodki tako, kot so si.

Ko danes pregledujemo v kratkem potek teh treh let, tedaj zlahka pribijemo naslednje:

Če bi voditelji Sovjetske zveze dejansko spoštovali enakopravnost narodov, če bi njihove fraze o demokraciji in miru ne bile samo krinka za nezaslišano tlačenje in izkoriščanje zaostalih in manjših narodov, če bi gledali na nadaljnji razvoj mednarodnega delavskega gibanja predvsem kot na nalogo, katero morajo rešiti revolucionarne sile znotraj vsake dežele, potem bi bila zmaga socializma v svetu mnogo lažja in bi se na lahek način lahko izognili morebitni novi svetovni vojni.

Znano, vedno pereče poglavje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po izgubljenem plebiscitu so se slišale sodbje, da je plebiscit dobila utrakvistična šola. To je potrdil tudi Kärntner Heimatbund, ki je imel nalogo čuvati in širiti nemštvo na Spodnjem Koroškem v publikaciji Abwehr und Verständigung, da je bistven pogoj za boj za Koroško leta 1918 in uspeh pri plebiscitu pripisati utrakvistični šoli. Predsednik „Südmarke“ Bartha je izjavil, da imajo utrakvistične šole mnogo zaslug za ponemčevanje koroških Slovencev.

Utrakvistična šola je imela unikum, ker na celem širnem svetu nihče ne najde takega tako imenovanega utrakvističnega jezika. Prav posebno žalostno poglavje pa so igrali nemško nacionalno vzgojeni učitelji, katerih glavni princip je bil zanikati slovensko besedo v šoli in izven šole, mnogi pa so se odlikovali v naravnost besnem sovraštvu do vsega slovenskega. Otroke, ki so govorili v šoli med seboj slovenski so zasramovali, jih prisilili k nemškemu pozdravljanju, slovenski pozdrav na cesti označili kot provokacijo in otroke kaznovali. Večina učiteljev, ki deluje med Slovenci na Koroškem ni bila v stanu napisati pravilnega slovenskega pisma ter so bili prepričani, ki ga je svojčas šolarjem v šoli v Grabštajnu izrekel okrajni šolski nadzornik Artnak: „Deutsch ist nobel, ist schön; windisch ist hässlich, ist schief.“

V takem vzdušju je šola med Slovenci na Koroškem dosledno, in vztrajno služila germanizaciji ter načrtnemu iztrebljanju slovenskega življa. Na področju šole so z nogami teptali najosnovnejše narodne pravice v črnožolti cesarski Avstriji, v prvi avstrijski republiki do danes, kljub zakonito zajamčenim pravicam v § 19 državnega temeljnega zakona v stari Avstriji ter saintgermainski pogodbi o zaščiti manjšin, po katerih so vsi narodi enakopravni v šoli, uradu in javnem življenju.

Slovenci na Koroškem so nenehoma zahtevali, naj bo šolski pouk tako urejen, da se bodo slovenski otroci, kakor je pravica vsakega naroda, učili v slovenskem jeziku ter se naučili slovensko brati in pisati. Vedno pa so tudi poudarjali, naj se v šoli poučuje tudi nemški jezik, toda protestirali so proti temu, da bi bil materinski jezik popolnoma izključen ter proti temu, da bi se nasilnim uradnim potom onemogočilo, da bi se Slovenci na Koroškem vzgajali v svojem jeziku.

Koroška šolska oblast je te pametne, upravičene in naravne šolske zahteve dosledno in vztrajno zavračala. Znanje so zahteve slovenskih staršev iz popolnoma slovenskih občin za ureditev ljudske šole, ki bi odgovarjali najosnovnejšim pojmom demokracije, kjer niso priznali principa pravice staršev. Slovensko ljudstvo, politično nezavedno in socialno odvisno in računajoč na njegovo zaostalost in preprosto gledanje stvari, so skušali prepričati, kako nepotrebno je, da bi v šoli poučevali v materinščini ter bi tako uspavali manj zavedne starše, jih odvrnili od zahtev po slovenskem pouku. Dopovedovali so jim, da otroci znajo slovenski že od doma, koristno je samo, da se naučijo nemški, ker z nemščino bodo prišli povsod po svetu. Mnogi nemški vojakovi obeh svetovnih vojn bodo lahko potrdili, kako daleč po svetu je segala njihova samonemščina. V vseh nemško govorečih krajih, bi smatrali trditev, da ni potrebno, da bi učili v šolah nemški materinski jezik, kot nemogočo neumnost čeprav tudi oni, prav tako kakor Slovenci, govorijo z doma nemški. In že mnogo več: da koroški Slovenci nismo Slovenci, temveč „windischari“, da učijo v šolah „novo slovenščino“ in tako dalje.

Tako so onemogočili in zatrli uro za uro slovenskega pouka v šolah, dokler niso v prvi avstrijski republiki vpeljali absolutno samo nemški pouk, preko Hitlerjeve strahovlade, ko je protislovenska akcija Maier Kaibitscha, Dr. Hansa Steinacherja in drugih triumfirala. Šele po zlomu fašizma, pod pritiskom zunanje političnih razmer, je izdala koroška deželna vlada uredbo o dvojezičnih šolah, ki določa, da se morajo na določenem ozemlju Koroške učiti otroci vsaj v neki meri slovenščino.

Ta uredba, ki nikakor ni povoljna, je bila le bolj za zunanji svet, za čas pogajanj o avstrijski mirovni pogodbi glede Slovenske Koroške, ko je avstrijski zunanji minister opozarjal v Londonu na vzorno zakonodajo, ki zadeva to področje. V šolah pa je protislovensko nastrojeno učiteljstvo uredbo po svoji volji čisto preziralo.

Kriza Grške vlade

Kriza, ki je nastala v Grčiji po ostavki Plastirasove vlade je predmet številnih komentarjev. Mandat za sestavo nove vlade je grški kralj poveril Venizelosu, vodji grške liberalne stranke, ki je s svojimi 63 poslanci v grškem parlamentu najmočnejša skupina. Venizelos je takoj po prejemu mandata izjavil, da namerava sestaviti vlado nacionalne enotnosti na osnovi svobodne izbire svojih sodelavcev. V primeru, da mu to ne bi uspelo, pa bo predlagal kralju nove rešitve. Po poročilih zahodnega in grškega tiska je Venizelos takoj pričel z razgovori z Kanelopolusom in Zervasom, šefu Demokratske socialistične stranke Papandreou podpredsedniku vlade, ki je podala ostavko in ki je sedaj v Washingtonu pa je poslal brzojavko v kateri ga naproša naj pooblasti nekoga v svoji stranki za razgovore. Venizelos je vodil tudi razgovore s Calderisom vodjo populistov, obrnil pa se je tudi na šefa nacionalne uniije centra Cuderosa.

Londonski „Times“ piše v zvezi z grško krizo, da je škoda, ker je prav sedaj prišlo do razpada koalicije in pravi, da „mora takrat dobiti grška vlada trdno in politično zmerno koalicijo, ki bi lahko nadaljevala začetno obnovo“. „Daily Telegraph“ pa piše, da mora Grčija, če se hoče izogniti daljši politični krizi sprejeti eno naslednjih rešitev: nove volitve, začasno vlado ali pa novo koalicijsko vlado. „Toda — piše list — ni preteklo niti šest mesecev odkar so bile v Grčiji volitve in zahodne sile, kakor smo zvedeli,

Komaj pa so se po pariški kupčiji začutili varne so stopili v akcijo in hočejo, da se ta uredba ukine. Spet so stopili v osredje ljudje, predobro znani, kakor Maier-Kaibitschev prijatelj dr. Hans Steinacher, dr. Karisch in neonacistični VdU-jevec dr. Skrienzi. Iz našega lista so že znani atentati iz izjav omenjenih gospodov na uredbo o dvojezičnih šolah na Koroškem, s sklicavanjem na pravico staršev. Znana je deputacija treh koroških strank k zvezni vladi na Dunaju, znana je izjava deželnega glavarja v tem vprašanju pri proračunski debati v deželnem zboru, znan je nujnostni predlog VdU-ja na zadnjem zasedanju deželnega zbora in poznamo izpade v VdU-jevskem tisku.

Poznamo tudi staligče deželnega glavarja, šefa SPOe na Koroškem, ki ga je zavzel v deželnem zboru, čeprav bolj iz vidikov zunanje poli-

ne bi želele na oblasti začasne vlade. Če naj se torej nova vlada sestavi na osnovi politične situacije v današnjem parlamentu, moramo upati, da bodo grški politiki pozabili na svoje drobne zgodbe in da se bodo spomnili, da je v tem trenutku maslo zanje prav toliko važno, kakor so bili nekoč važni topovi.“

Komentar AFP pa pravi, da je dosegel Venizelos v svojih naporih za sestavo nove vlade slabe uspehe. „Venizelos se trudi — pravi AFP — da bi prepričal Plastirasa, naj ga podpre. Ta postavlja kot osnovni pogoj uporabo svojega programa pomirjenja in blagega nastopanja, ki ga je Venizelos nekoč močno napadal. Levica, ki je še včeraj obtoževala Plastirasa za umerjenost, zahteva sedaj od njega naj stopi na čelo enotne demokratske fronte.“

Komentarji zahodnega tiska so v svojem poročanju precej enotni, medtem ko si komentarji grških listov ostro nasprotujejo. „Akropolis“ zahteva hitro rešitev krize, „Elefterija“ pa imenuje Venizelosove napore „utopijo na kvadrat“ in pravi med drugim: „Vlada nacionalne koncentracije se ne more ustanoviti, ker ni danes na horizontu vidna nobena posebna nevarnost za narod, niti ne more Venizelos ignorirati grško politično stvarnost.“ List „Dimokritos“ ni zadovoljen s tem, da je mandat za sestavo nove vlade dobil Venizelos. „Najslabša rešitev je bila ta, da je mandat za sestavo vlade dobil Venizelos — piše list — ker je Venizelos razvil zastavo izvrševanja smrtnih obsodb...“

Odmev korejskega spopada v svetovnem gospodarstvu

Oboroževanje bo treba drago plačati — Trdo delo in odpovedi

Odgovorni državniki, gospodarstveniki in preprost človek z ulice si zastavlja vprašanje, kakšne posledice bo imel spopad na Koreji na razvoj svetovnega gospodarstva. Ne gre samo za korejski spopad, temveč za oboroževanje, ki ga je ta sprožil in ki zahteva od držav in narodov ogromne izdatke. V oboroževanju naložen denar je s čisto gospodarskega vidika mrtev kapital, ki ga čas sproti razjeda tudi zaradi naglega napredka oboroževalne tehnike. Modri državniki in gospodarstveniki se tega dobro zavedajo in finančni ministri neradi odpravljajo v ta namen vsote, ki se jim zdijo nujno potrebne za zavarovanje države pred presenečenjem od zunaj.

Mrzlično oboroževanje se je pričelo v trenutku, ko si je Evropa že precej popravila med vojno zrahljane kosti in ko je bilo ameriško gospodarstvo v eni izmed najbolj ugodnih gospodarskih konjunktur, ki jih zgodovina pozna. Čujmo, kaj pravijo nekateri zahodni gospodar-

stveniki o gospodarskih posledicah oboroževanja!

Kaj misli angleški gospodarstvenik

Richard Denman (The Economist, 7. julija) meni, da bo korejski spopad silno prizadel svetovno gospodarstvo, čeprav bi se omejil na Korejo. Tudi v tem primeru bodo njegove posledice za svetovno gospodarstvo težke, ker je gotovo, da smo stopili v novo razdobje hladne vojne.

Sama Koreja proizvaja komaj okoli 200.000 ton litnega železa na leto in izkoplje okoli 2,5 milijona ton premoga. Med strateškimi proizvodi se na Koreji pridobiva volfram, ki je bist. sestav. del jekla, brez katerega si ne moremo zamisliti oboroževanja. To prirodno bogastvo je na severu, ter je bilo vključeno že prej v sovjetski gospodarski blok. Tudi s kmetijskega vidika ni Koreja važna za svetovno gospodarstvo. Neprimerno hujše posledice kakor sama vojna na Koreji bo imelo oboroževanje, ki ga je korejski

tižnih koristi. Morda pa, rahlo upamo, da v SPOe-ju in deloma tudi v nekem krilu OeVP-ja le prihaja pogloma do veljave pametna razsodnost in s tem doprinos k mirnemu sožitju v deželi in h poglabljanju prijateljskih odnosov med sosednjima državama.

Ne moremo pa tega upati od neonacističnega VdU-ja, ki je 19. in 20. avgusta skušal po številnih občinah prizadetega ozemlja organizirati zborovalno kampanjo proti ostankom slovenskega pouka ter z velikimi plakati in podrobno agitacijo klical na shode starše in davkoplačevalce, ki vzdržujejo šole.

Iz poročil iz dežele, ki jih nekaj objavljamo na drugem mestu našega lista, je razvidno, da so ti provokatorski demagogi doživeli s svojo kampanjo fiasko ter v številnih občinah niso prišli niti do besede, ker v mnogih krajih sploh skoraj nikogar ni bilo na shod. Od ljudstva so lahko slišali, da je ljudstvo sito nemško nacionalne šovinistične politike dr. Steinacherjevega in dr. Skrienzičevega kova in da ljudstvo ne želi drugega, kakor mir v deželi in šolstvo, ki naj bo podlaga za uspešno izobrazbo mladine ter za pameten jezikovni pouk, za pouk materinščine in hkrati, da se otroci, ker so zato pogoji dani, naučijo obeh deželnih jezikov. Zborovanja so pokazala, da je VdU na tem ozemlju v razkroju.

To daje nado, da bodo prodrli tudi na Koroškem principi demokracije, demokracije v praksi, ker uresničenje demokracije bo podlaga, da se bo tudi pereče šolsko vprašanje na Koroškem pravično rešilo.

spopad izzval na obeh straneh.

Proračuni zapadnih držav niso bili doslej posebno obremenjeni z izdatki za oboroževanje. Razvoj pojde zdaj v obratni smeri: zmanjšana bo proizvodnja za civilno potrošnjo, povečana pa proizvodnja vojnega materiala. Gomile strateških surovin bodo naraščale. Mnogo civilnih delavcev pojde pod orožje. Škoda bo toliko večja, ker ni niti v ZDA niti v Angliji posebne brezposelnosti. (ZDA so imele leta 1939 5,5 milijona brezposelnih, zdaj pa 3,4 milijona; v Angliji je okoli 250.000 brezposelnih zaradi manjanja služb, dejansko vlada pomankanje delavstva. Prip. ur.)

Proizvodnja bakra in drugih neželeznih kovin ter volne že skoro izkorišča polno zmogljivost. Novo povpraševanje po tem blagu bo povzročilo skakanje cen in s tem inflacijo. Narastlo bo povpraševanje po jeklu in tkaninah kakor tudi po vsakdanjih potrebščinah. Cene volne, kavčuka in bakra so se že prilagodile novemu ozračju. Negotovost, ki je nastala v mednarodnem svetu, bo negativno vplivala na zasebno podjetnost. Na takšen razvoj človek odgovarja z čakanjem. Zato se tudi že mnogo varčevalcev skuša otresti delnic raznih podjetij v zamenjo za denar.

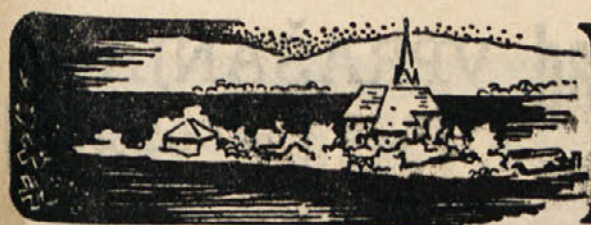
Oboroževanje prinaša povišanje davkov, kar deloma ovira razmah inflacije.

Kaj italijanski

Italijanski poslanec G. Beviene, finančni izvedenec milanskega gospodarstva lista „24 ore“ (2. avgusta) pravi: Korejski spopad je odkril, da Zahod ni dovolj vojaško pripravljen. Sledila je odločitev, da je treba dati absolutno prednost vojaški obrambi. Toda to pomeni zopet spravljanje v pogon ogromen stroj vojnega oboroževanja. Temu sledijo dobro znani gospodarski učinki: povišanje cen, pomanjkanje proizvodov, nezadostni napori vlad, da bi upostavile ravnovesje z raznimi omejitvami, postopno razjedanje valut z inflacijo — najprej kreditno, potem denarno — da bi lahko poravnali glavne izdatke, ki jih ne krijejo več davki.

V tej smrtni nevarnosti se sku-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Po naši zemlji

III. koroška brigada „Tatjana“ udarna

Dne 31. julija t. l. je odpotovala v Zagreb III. koroška brigada „Tatjana“, da pomaga bratski jugoslovanski mladini pri izgradnji študentskega mesta. Brigada šteje 25 mladink in mladincev, ki se vsi z veliko vnemo trudijo, da bi pri delu dosegli čim večji uspeh.

Pred kratkim smo od naših brigadirjev prejeli pismo, datirano z 12. avgustom, v katerem nam poročajo o svojih delovnih rezultatih. Delajo zelo dobro. Normo presegajo dnevno povprečno za 90 odstotkov. Postali so že udarna brigada, kar kaže, da so res napeli vse sile in se potrudili. Kakor je dalje rečeno v pismu, imajo vse pogoje, da postanejo tudi drugi udarna brigada.

V Zagrebu ji gre zelo dobro. Sklenili so tesno prijateljstvo in tovarštvo z bratsko jugoslovansko mladino, prav tako pa tudi z ostalimi inozemskimi brigadami, ki delajo na gradbišču študentskega me-

sta v Zagrebu. Na kar pa smo lahko najbolj ponosni je to, da je naša brigada trenutno najboljše izmed vseh inozemskih brigad na gradbišču študentskega mesta v Zagrebu.

Osemnajst dni je naša brigada delala v Zagrebu, nato pa je odpotovala na enajstdnevno turnejo po Jugoslaviji. Na Koroško se vrne predvidoma zadnje dni avgusta.

Ko je nam odposlala pismo, je bila naša brigada še v Zagrebu, zato ne vemo ali je postala drugi udarna. Vsekakor pa k njenim uspehom, ki so nam že znani, iz vsega srca čestitamo. Lahko pa smo na naše brigadirje ponosni, saj so na gradbišču študentskega mesta v Zagrebu častno zastopali našo mladino in Slovensko Koroško sploh.

Ko se brigada vrne, bomo o njenem delu in uspehih na gradnji, pa tudi o njenih vtisih, ki jih je dobila na turneji po Jugoslaviji, več kaj poročali.

bodo otroci naučili v prvi vrsti svojega maternega jezika, pa tudi jezika, sosednega naroda, ker so pri dobri volji za to pogoji dani, otrokom pa more to v življenju samo koristiti.

Dohtar Skrienzi je odšel razočaran in upamo za eno izkušnjo bogatejši.

Ruda. Nameravali smo veliko napisati o VdU-jevskem shodu, ki bi moral biti 20. avgusta t. l. pri bivšem pliberskem Ortsgruppenleiterju Gasbergerju na Rudi. Toda pri najboljši volji nimamo kaj pisati kakor samo, da se je nam smilil pliberski živinozdravnik Lapornik, ki je še z enim kolegom zehal pri Gasbergerju in zaman čakal hvaležnih poslušalcev, katerim bi rad

vtepel v glavo, kakšna krivica se godi nam slovenskim staršem, — saj na Rudi nemških ni — ko se morajo naši otroci učiti tudi nekoliko maternega jezika. Starši sami vemo, kaj je treba in ne potrebujemo nasvetov od stranke, ki korača po stopinjah Adolfa Hitlerja in bi nas še enkrat rada strmoglavila v gorje, ki smo ga komaj preživeli.

Lapornik in Gasberger pa sta se lahko nemoteno pogovarjala o minulih časih „tisočletnega rajha“ in sama obujala spomine na čase nemške slave.

Rožek. — V nedeljo, 20. avgusta, so nameravali VDU-jevci napraviti pri nas veliko protestno zborovanje proti pouku slovenščine v šolah. Z največjim naporom pa so spravili na zborovanje le dvanajst ljudi in še ti niso bili vsi njihovi. VdU-jevski govornik je razlagal, da se mora manjšina pokoravati večini, to se pravi, ker je pri nas na Koroškem nemško govorje prebivalstvo v večini, morajo biti šole za manjšino edino le nemške in še, da se godi krivica nemškemu staršem in otrokom, ker se jih sili, da se morajo otroci učiti tudi nekoliko slovenščine. H govornikovi izjavi o pravici močnejšega nad slabšim, se je oglasil nek navzoči Dunajčan, ki je iznesel misel, da je pravica nedeljiva, ter velja v enaki meri za vse, brez razlike na moč in število. S tem ugovorom je Dunajčan spravil govornika v veliko zadrego, posebno še, ker je njegovo mnenje odobraval večina navzočih. Dunajčan je še povedal, da bo poskrbel za to, da se bo njegova hčerka naučila kakšnega slovenskega jezika in poudaril, kako koristno je za človeka če obvlada več jezikov, prav posebno pa slovenske, ker smo neposredni sosedje slovanskih narodov. Ta Dunajčan je VdU-jevcem pošteno umil

glavo. Rekel je, da VdU stremi le za tem, da bi lahko spet peli: „Deutschland, Deutschland über alles...“

Otročjo trditev govornika, da tukaj ni Slovencev je Dunajčan kratko zavrnil: „Bil sem v Podgorjah na semnju in sem slišal med množico samo slovensko govorico. Ker ne znam slovenski, sem se počutil kot tujec, kajti, nemško govoreče družbe sploh nisem našel.“

Govornik je pred peščico zbranih v svojem nadaljnjem govoru še govoril nekaj o 10. oktobru in o nekem Abwehrkämpferju, ki se je bridko pritoževal, da se kljub doljenemu plebiscitu še vedno poučuje v šoli slovenski jezik. Na to mu je eden izmed domačinov krepko odgovoril in nakazal, da narodnoosvobodilna junaška partizanska borba proti fašističnemu nasilju ni bila zaradi tega, da bi nam še vedno kratili naše upravičene naravne pravice, pravico do izobrazbe v svojem lastnem jeziku.

OBVESTILO

V soboto, dne 2. septembra t. l. dopoldne bo predsednik Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške uradoval v **Železni Kapli**, in sicer v pisarni Hranilnice in posojilnice (gostilna Kolar).

Bivši partizani in partizanke iz Železne Kaple in okolice lahko ob tej priložnosti iznesejo svoje želje, potrebe in težave.

Zveza bivših partizanov
Slovenske Koroške

OBJAVA

Zveza slovenskih izseljencev obvešča vse svoje člane, da je dne 19. avgusta 1950 poslala zveznemu ministrstvu za finance prošnjo za črtanje zasedbenega davka (Besatzungskostenbeitrag) za 1949-50.

Vsem izseljencem bomo v naslednjih dneh razposlali še vzorce za osebne prošnje na pristojni finančni urad za črtanje tega davka oz. odgoditev plačila do rešitve prošnje naše zveze po zveznem ministrstvu za finance na Dunaju.

ZVEZA SLOV. IZSELJENCEV

Odmov korejskega spopada v svetovnem gospodarstvu

šajo varčevalci braniti, kakor pač morejo. Nekateri kupujejo zlato, drugi blago, tretji ostanejo zvesti vrednostnim papirjem delniških družb in prodajajo papirje (državne) s stalno rento.

Američani pripravljeni na vse

ZDA vodijo dve bitki: vojaško na Koreji in bitko proti inflaciji doma, piše Charles E. Egan in nadaljuje: Naj se zaključi bitka na Koreji kakor koli, gospodarstveniki menijo, da je vlada drugo bitko izgubila. V vladnih krogih so glede tega vprašanja optimisti, toda gospodarstveniki menijo, da je vlada prekasno začela bitko proti inflaciji. Bernard Baruch, eden najstarejših ameriških državnikov in gospodarstvenikov, je v Kongresu zahteval, da mora vlada takoj uvesti nadzorstvo nad cenami in plačami. Polovični ukrepi vlade ne zadostujejo za borbo proti inflaciji. Od izbruha vojnega požara na Koreji do konca junija so cene 24 vrstam najbolj občutljivega blaga poskočile za 13,5%. Ako se uvede nadzorstvo nad plačami, je treba takoj povzročiti dohodninski davek. Ako ZDA stopijo v vojno ali se prične oboroževati, bo splošno uveden delovni teden 48 ur — zdaj je krajši — in delavec bo zaslužil več, čeprav bodo plače pod nadzorstvom. Zato je treba bolj obdavčiti tudi njega. Prvi korak k inflaciji je bil že storjen, ko je vlada izplačala vojnim veteranom 2,6 milijarde dolarjev, ki jih bodo ti vrgli na trg.

Da je nevarnost inflacije resna, je priznal tudi predsednik Truman, ko je v svoji poslanici Kongresu

dejal, da vlada ne sme dopustiti, da inflacija izpodkopava vojaško obrambo ZDA. Kljub temu se vlada ni odločila za takojšnjo uvedbo nadzorstva nad cenami in plačami, temveč se je zadovoljila s pooblastilom, da to stori v trenutku, ko se ji bo zdelo potrebno.

Denar, denar in še enkrat denar

V spisku izdatkov za oboroževanje, ki smo ga objavili v našem listu od 12. 8. 1950, je treba dodati nove. Ti naraščajo kakor plaz, ki se spusti v nižavo in po poti narašča ter se ustavi ne da.

Anglija je dodala 100 milijonov funtov (okoli 300 milijonov dolarjev ali 150 milijard lir). Ti izdatki so bili že določeni, drugi so še v načrtu, vedno seveda, ako so tudi ZDA pripravljene podpreti Veliko Britanijo. Podobno stališče je v svojih noti zavzela Francija, ki je s svojimi številkami osupnila ves svet. Za oborožitev 27 divizij namerava v letu 1951 potrositi 700 do 800 milijard frankov (1200 do 1400 milijard lir).

Ameriški tisk se sprašuje, kako je bilo uporabljenih tistih 49 milijard dolarjev (natančno 48.750.000.000), ki jih je ameriško ministrstvo za narodno obrambo potrošilo od julija 1946 do izbruha korejske vojne. Celo demokratičen list „New York Times“, ki podpira Trumanovo vlado, postavlja to vprašanje. Ko bi bil ta denar pravilno uporabljen, bi bila po mnenju lista ameriška vojska danes bolj pripravljena, kakor v resnici. Prav ameriški primer doka-

zuje, kako drago je danes vzdrževanje moderne vojske in samo vojevanje. L. 1949 je šlo samo za vojno mornarico 4.445.800.350 dolarjev; od tega za plače mornarjev 1.194.810.000, 117 milijonov za hrano, 20 milijonov za vežbe, 2.869.000 za dobrodelnost in zabavo.

Kaj stane samo oboroževanje, nam povedo samo nekateri primeri. 1250 letal, ki jih je naročilo ministrstvo pred nekaj meseci, bo stalo 1.297.000.000 dolarjev. Od leta 1947 dalje so potrošili za letalstvo 4 milijarde dolarjev. Med zadnjimi naročili za 100 milijonov dol. je bilo: strojev za kidanje snega za 317.100 dolarjev, 130.00 granat za 124.000 dolarjev, 1852 gasilskih aparatov, za 102.000 dol. itd. Dlje so naročili za 1.017.000 dol. kamionov, za 124.982 dol. strojev za pomivanje posode itd. Za raziskovanje novega orožja so do danes potrošili 3 milijarde dolarjev. Silnega denarja požre vzdrževanje upravnega aparata v ministrstvu za narodno obrambo, ki po vojni sploh ni bil skrčen.

Za novo oboroževanje ne bo zadostovalo 10 milijard dolarjev, ki jih je Trumanu odobril kongres. Ameriška vojska je toliko dražja, ker jo sestavljajo prostovoljci, ki jih je treba dobro plačati in hraniti. ZDA imajo danes pod orožjem 1.458.000 vojakov. Trumana je parlament pooblastil, da poveča vojsko na 2.005.882 mož. Izdatki vojnega ministrstva bodo v proračunu za prihodnje leto povečani na Trumanov predlog od 13,5 milijarde dolarjev, na 23,5 milijarde dolarjev, t. j. za 75%. Tako bodo dosegli skoro dve tretjini vseh dohodkov državne blagajne iz današnjih

davkov. — Za oborožitev držav Atlantske pogodbe je ameriški Kongres dodal lanske milijardi še 1,2 milijarde, toda Truman zahteva še druge 4 milijarde.

Angleži so v posebni noti izjavili, da so pripravljeni povečati izdatke za oboroževanje za 45%, tako da bi v naslednjih treh letih dosegli 9,5 milijarde dolarjev in bi šlo v ta namen 10% angleškega narodnega dohodka. Toda pristavili so, da lahko izvedejo ta program samo z ameriško finančno pomočjo.

Kdo bo plačal oboroževanje

Richard Denman se na drugem mestu vprašuje, kako bo mogoče izvesti napore, ki jih zahteva oboroževanje, in kratko odgovarja: s še bolj trdim delom. S področja proizvodnje za civilne namene je treba prestaviti človeške sile na področje oboroževalne industrije. Oboroževalno proizvodnjo povečamo lahko, ako dvignemo proizvodnjo silo ali pa ako skrajšamo proizvodnjo za civilne namene. Stroške je treba plačati s povišanjem davkov; tega vprašanja ni mogoče rešiti s posojili in ga prenesti na bodoče rodove. Za oboroževanje so potrebne žrtve, ki jih je treba pravilno razdeliti med države in v notranjosti med vse sloje. Največja žrtev naj pade na ZDA, katerih koristi so na Koreji najbolj prizadete. Oboroževanje Zahodne Evrope bo zadelo njeno gospodarsko obnovo; vendar si bo Evropa pomagala na ta način, da bo več prodajala ZDA, ker bo ameriška civilna industrija morala proizvajati v vojaške namene. Tako bo Evropa poravnala svoje dolgove napram Ameriki.

„Gospodarstvo“ iz Trsta

Še enkrat: Posejmo dovolj zelene krme za zgodnjo pomlad

VPRAŠANJA

in odgovori

K članku „Ob pogledu na letošnjo letino“ bi iz razloga, da bo v zgodnji spomladi v veliko skednjih že zelo svetlo, rad še nekaj pripomnil. Ko je pisec članka priporočal vrste rastlin, ki naj bi jih sedaj sejali za spomladansko zeleno krmo, je med drugim opozoril tudi na ozimno repico (Winterrüpsen). Pomembnost te rastline še vse pre malo poznamo, ker smo pač vajeni sejati le tisto, kar smo že pred leti sejali in videli. Pri tem pa skoraj vsako leto v zgodnji spomladi, ko je s senom že pičla in pokladamo večkrat samo še „svetlo“ slamo, komaj čakamo, kdaj bo kaj zelenega za nakositi.

Znastveniki in podjetni praktiki so našli in preskusili med tem že število krmskih rastlin in prišli do tega, da je ozimna repica tista, ki v količkah ugodnih pogojev daje zeleno krmo že v prvih dneh aprila. Izkušnje so tudi pokazale, da repica sicer ne da toliko beljakovin kot lucerna, detelje, trave ali rž z grašico (le okoli 560 kg surovih prebavnih beljakovin na ha), vendar je vsled svojega povprečnega pridelka 260 met. stot. zelene mase na ha in zaradi tega, ker jo v spomladi že v prvih dneh aprila lahko kosimo, vsega upoštevanja vredna. Odlikuje jo tudi še to, da v pogledu na zemljo ni izbirčna in da uspeva povsod, kjer še raste jab-

lana. Na ha potrebujemo 6 do 10 kg semenja. Kilogram semenja stane 4.20 šil. in ga lahko dobimo v vsaki trgovini s semenjem.

Pri ozimni repici smo že nekaj zamudili. Če bi jo namreč sejali že za časa ajdine setve, bi jo za krmo lahko izrabili dvakrat in sicer v pozni jeseni in potem v zgodnji spomladi. Na ta način bi se setev še bolj izplačala. Še je pa čas, da jo sejemo za spomladansko krm-ljenje. V trdih legah jo je sejati že koncem avgusta, dočim jo v toplih legah sejajo lahko še proti sredini septembra.

Hotel bi opomniti še nato, da bomo morali v bodoče sploh gledati,

da bomo pridelali za zgodnjo spomlad čim več izdatne zelene krme, da mlečnost krav v teh kritičnih tednih ne bo preveč padla in da živali ne bodo šle kot okostnjaki na pašo. Ob zanemarjanju pridelovanja zelene krme za zgodnjo spomlad nima nihče drugi škode, kot mi sami. V zadnjih letih smo si lahko pomagali v zgodnji spomladi z kupljenimi dodatnimi krmili kakor tropine itd. Vendar izgleda, da teh ne bo več toliko na razpolago kot jih je bilo doslej in da se utegnejo podražiti. Zato le glejmo, kako si bomo čim več sami pomagali, da bo živina do paše ostala na višku in tako krepila naše gospodarstvo.

Miha pod goro.

Tudi kmetijski dninarji imajo pravico do starostne rente

Upravni sodni dvor (Verwaltungsgesichtshof) na Dunaju je pred kratkim v primeru kmetijske dninarce, ki je zaprosila za starostno rento in ji je razsodišče socialne zavarovalnice za štajersko prošnjo zavrnilo, zavrnilo od protizakonito razveljavil in odločilo, da ima pravico do starostne rente.

Kmetijska delavka Kuniganda Ferlitsch je zaprosila za invalidsko

rento, ker je dokazala, da je pogoj zato izpolnila. Razsodišče je prošnjo zavrnilo z izgovorom, da ni napravila letno dovolj delovnih dni, nakar je F. vložila priziv in navedla, da je od leta 1897 kot dninarca stalno delala v kmetijstvu. Če ni bila prijavljena bolniški blagajni, to ni njena krivda. Razsodišče je tudi priziv odklonilo z utemeljitvijo, da je v obdobju devetih let delala samo 165 dni.

Socialno ministrstvo je v svojem preverjanju izreklo dvom o pravičnosti odločitve razsodišča, ki pravi, da F. s 165 delovnimi dnevi na leto ni krila svojih življenjskih potrebščin. 165 delovnih dni na leto znaša obdobje najvažnejših kmetijskih opravil, vsled česar je domneva, da je F. kot dninarca krila svoje življenjske potrebščine, upravičena in da ima pravico do starostne oskrbe. Upravni sodni dvor je to utemeljitev priznal in odločitev štajerskega socialnega razsodišča kot protizakonito razveljavil.

Za kmetijske delavce in dninarje je s tem določeno v enem izmed zelo perečih spornih vprašanj v njihov prid. Dokazana zaposlenost v kmetijstvu v obdobju najvažnejših kmetijskih opravil (od začetka aprila do konca oktobra) daje vsakemu dninarju pravico k dosegu invalidske oz. starostne rente tudi tedaj, če v industriji potrebna delovna doba ni dosežena. (APA)

BUČE ZORIJO

Ko so bučni plodi zreli, to je, ko je večina listja že suhega in buče votlo donijo, če nanje potrkamo, jih še pred nastopom slane odrežemo tako, da jim ostane tudi nekaj debelega peclja. Pustimo jih še več dni na soncu, da se osušijo in še naknadno zorijo, nato pa jih shranimo v suhem, hladnem prostoru, kjer ne zmrzuje. V takem prostoru se buče lahko ohranijo še dolgo v drugo leto, celo do Velike noči in še dalj. Da bi napravili iz zelo vodenih buč, ki se posebno pri nepravilnem shranjevanju razmeroma hitro kvarijo, vrednejše in trajnejše krmilo, so v Avstriji svoj čas buče sušili in mleli. Take sušene buče kot nadomestna krma za konje so vsebovale: 11% vode, 6,6% surovih beljakovin, 1,1% surove tolšče, 61,4% brezdušičnih ekstrativ-

nih snovi, 13,2% surovih vlaken in 6,7% pepela.

Sveže buče so prav dobra krma za prašiče in govedo, vendar jih govedu pokladamo manj in navadno ne samé, ampak zrezane ter pomešane z rezanico.

Pridelki buč so zelo spremenljivi. Pri samobučnem pridelovanju dosežejo 1200 stotov na ha, a kot madsadež do 300 stotov na ha (30 stotov suhe snovi); krompir s pridelkom 250 stotov na ha da 63 q suhe snovi, krmilna pesa 600q na ha (ali 72 q suhe snovi).

En bučni plod vsebuje približno 2% semena in znaša pridelek z enega ha 10 — 20 q semena. Semena, ki ga odvajamo popolnoma zrelim bučam, nič ne peremo in ga sušimo na soncu.

119

„Tu ga imate vašega šravfa!“ se je Rok mirno obrnil h grozeči množici. „To je čisto navadna svinja, ki ga je osemnajstega leta iskala vsa Mežiška dolina, da bi ga ubila! Zdaj smo mu dali majhen spomin.“

Nemški kresovalci so osupnili. Skoraj vsi velikovski in okoliški slovenski propagandisti so jim bili znani, tega golimprata s kito rdečega jesenskega vresja za klobukom pa še niso opazili med njimi. Iznenadilo jih je tudi to, kar jim je ta človek tako mirno povedal. Najbrž bi se bila vsa zadeva s tem končala, če bi v tem hipu ne bil priskočil bivši mežiški stražmojster Tepan. Navdušenje in številna množica pristašev sta ga zapeljala, da je posegel vmes. Ko je zagledal na pločniku svoje stare sovražnike iz Mežice, ga je premagal srd in ves besen se je pognal iz vrste v ospredje:

„Banditi! Jutri bomo z vami obračunali!“

Repežev Rok, Naraglavški Anzuh, Maklin in Dren so se osupli spogledali, kot bi ne mogli verjeti lastnim očem. Kljub temu, da niso prišli v Velikovec vsi štirje z enakimi čustvi, so se zdaj takoj razumeli.

„A tako!“ je dejal Naraglavški Anzuh in že se je zagnal v Tepana, še preden je Repežev Rok utegnil stegniti svoje dolge roke. Takoj nato se je iz Tepanovih ust izvil bolesten vzdih, potem je bledega obraza in zaprtih oči zakrilil z rokami in začel padati vznak v roke najbližjih kresovalcev. Težak sunek Anzuhevega okovanega kvedra v trebuh ga je onesvestil.

To je bil povod za spopad med obema nasprotnima skupinama. Okoli nezvestnega Tepana se je zavozljal srdit tepež, v katerega so posegli

številni kresovalci na eni strani, na drugi strani pa Mežičani ter za njimi stoječi malgajevci in propagandisti. Donebesni hrušč je napolnil tisti kot trga.

Iz vozla, ki se je motal bolj in bolj, se je iznenada začul šantačev zagrižen glas:

„Jazbine ne bodo!“

Pesti so phale na vse strani, nekaj ljudi je že popadalo po tleh. Ko so že mislili, da se bo tepež razširil v splošen napad, so se na nemški strani pojavili najprej reditelji, voz pa so obkolili žandarji, ki so se zagnali v Mežičane in njihove številne pristaše.

„Kaj pa delate! Ali ne veste, da je prepovedano vsako izzivanje? Mi smo odgovorni za red!“

Naposled so orožniki razdružili nasprotnike in pomirili besne Mežičane.

„Pustite babo!“ Hed in Lužnikov sta dušila na tleh Požganjara in njegovo hčer. Fanatična herrenbauerjeva hči se je takoj zakadila v gručo, čim je zaslišala šravfovo napomaganje, ter s tem tudi Požganjara pritegnila v pretep. Orožniki so morali oba malgajevca s silo odstraniti.

„Kakšno zgago ste napravili!“

Vojaški komandant mesta, ki je medtem sam prihitel na lice mesta, se je drl nad slovenskimi pretepači.

Kaj in kako je z grašljinko?

Vprašanje: Pričakujem v naslednji številki Vašega lista natančnejše pojasnilo, kaj je grašljinka, koliko semena rabimo na oral in pri kateri zadrugi ali trgovini se da kupiti (cena za kg) — Kmet iz Podjune.

Odgovor: Grašljinka (nemško Landsberger Gemenge) je mešanica iz naslednjih stročnic in trave: kosmata grašica (Zottelwicke), inkarnatka (Inkarnatke) in laška ljučka (Italienisches Raygras). V primeru strojne setve vzemite na en oral za mešanje povprečno 20 kg kosmate grašice, 10 kg inkarnatke in 10 kg laške ljučke. V ugodnih legah Podjune in v primeru pomankanja zimske kosmate grašice (ki je draga) se lahko zadovoljite z mešanico 12 kg inkarnatke in 10 kg laške ljučke. Če sejete na roke, morate množino semenja temu primerno povečati. Inkarnatka je najcenejši detelja, laška ljučka najcenejši trava. Če bi hoteli v letu 1951 prav zgodaj kositi, bi morali množino inkarnatke povečati, če bi pa hoteli dvakrat kositi, pa bi morali množino ljučke znatno povečati.

Seme grašljinke Vam preskrbi Zveza slovenskih zadrug v Celovcu oziroma kmečka gospodarska zadruga v Dobrli vasi, Pliberku, Globasnici ali Železni Kapli. Veletrgovina s semenjem Keuschnig v Celovcu ima na razpolago grašljinko iz Francije s ceno okoli 7.— šil. Dosedanje zaloge grašljinke po ceni 5.80 za kg so žal že razprodane. Tudi je letos za setev grašljinke že skrajni čas. Zamorete jo sicer sejati s pridržkom do sredine septembra. Vsekakor pa bi bili boljše storili, če bi jo bili sejali že konec julija, kajti v tem primeru bi imeli že eno košnjo v letošnji jeseni.

Ali je za več prašičev res treba novih svinjakov?

„Rad bi povečal število prašičev. Govoril sem že z gradbenim mojstrom, koliko bi me prišli novi svinjaki, pa mi je napovedal takšno vsoto, da me je prišlo strah. Ali kaže letos graditi nove svinjake? Kaj pravite?“

Tako me je pred kratkim vprašal znanec iz Gur. Za povečanje števila prašičev že nikakor ni treba prej graditi novih svinjakov, še posebej ne, če nimaš na razpolago denarja. Pri prašičih lahko zahtevamo, da nam najprej prinesejo denarja v hišo, potem jim šele zgradimo nov hlev. Pri Vazarju v Spodnjih Vinarah — ena naših najnaprednejših kmečkih hiš — so leta sem imeli prašiče samo v zasilnih svinjakihi, ki so jih postavili na prostem in zbili skupaj iz lesa, ki je zato potreben in kakršen je bil ravno na razpolago. Tam so imeli prašiče leto in zimo in so bili lepši, kot v najmodernejših hlevih. Pozimi so okoli svinjakov djali krajnikov in navdajes natlačili ajdine slame. Šele sedaj, ko so prašiči že prinesli denar v hišo, jim gradijo nove svinjake.

Visoko breje svinje in dojnice pa moraš v mrazu djati v pravi svinjak.

Tako tudi ti lahko napraviš, in jo boš vozil najcenejše. Dragih modernih svinjakov pa prej, da ne boš pri svinjah kaj zaslužil, ne zidaš. Izogni se kolikor moreš prevelikim stroškom, če nimaš kritja za nje. Dolgov pa se še posebej varuj.

S.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Depisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschleisschach 17.